

विश्वासीहरूको निम्ति लेखिएको
पवित्र बाइबलको टिप्पणी

होशेको पुस्तकको टिप्पणी

विलियम म्याक डोनाल्ड

Title of the English Original:

**Believer's Bible Commentary by William
MacDonald**

Indian Publisher of the English Original:

**Authentic Media, Medchal Road, Suchitra
Junction, Secunderabad – 500 067, India**

ISBN of the English Original: ISBN 9789381905593

Copyright of the English Original: © 1995 by Christian
Mission in Many Lands, Inc. P.O. Box 13, Spring Lake,
NJ 07762, USA www.cmml.us

Copyright of the Nepali translation: © 2017 by Christian
Mission in Many Lands, , Inc. P.O. Box 13, Spring Lake,
NJ 07762, USA www.cmml.us

Publisher of the Nepali translation:

जीवन मार्ग प्रकाशन
पी.ओ. बक्स नं. २३
पी.ओ. कालिम्पोङ्ग - ७३४३०१
दार्जीलिङ्ग, पश्चिम बंगाल
भारत

Please visit our webpage for additional literature.

These publications are available as pdf files from:

www.nbcinepal.org

or write to: nbcinepal@gmail.com

होशेको पुस्तकको भूमिका

‘तपाईंले पापको वास्तविक स्वभाव र यसको खास रूपको एक झलक पाउन चाहनुभयो भने, होशेको पुस्तकमा हामीसँग त्यसको विषयमा सबैभन्दा बढी ध्यानाकर्षक प्रकाश छ; अनि ईश्वरीय प्रेमको शक्ति कहाँसम्म पुग्न सक्छ, यसको विषयमा पनि यस पुस्तकमा सुस्पष्ट व्याख्या पाइन्छ। होशेको हृदयको पीडा महसुस नगरी कसैले पनि होशेको पुस्तक पढ्न सक्दैन। त्यसपछि आउनुहोस्, हामी एउटा काम गरौं, र मानवी स्तरमा सत्य भएको कुरा ईश्वरीय स्तरमा उठाएर लागू गराऔं, तब हामी स्पष्टसँग बुझ्नेछौं: हाम्रो पापले परमेश्वरको हृदय चोट पार्छ-पार्छ।’

श्री जी. क्याम्बेल मॉर्गन

क) ग्रन्थ-सूचिमा यस पुस्तकको विशिष्ट स्थान

होशेको पुस्तकचाहिँ कुनै वृत्तान्त वा कथा होइन, तर यस पुस्तकमा एउटा कथा पेश गरिएको छ, जुन कथा यसको लेखसित एकसाथ बुनिएको छ।¹⁾ यसको कथा छोटकरीमा यस प्रकारको छ: होशेले गोमेर नाम गरेकी स्त्रीलाई विवाह गरे, र यिनले तीनजना छोराछोरीहरूलाई जन्माइन्, जसका नामहरू यिजेएल, लो-रूहामा र लो-अम्मी थिए। तर गोमेर होशेप्रति अविश्वासी भइन्; यसो भए पनि होशेले यिनलाई ठूलो प्रेमले प्रेम गरेर यिनलाई खोजे र दाम तिरेर यिनलाई यिनको दासत्वबाट र पतित अवस्थाबाट छुटाए।

‘परमप्रभुले होशेलाई भन्नुभयो: “जाऊ, एउटी वेश्या स्त्रीलाई आफ्नी स्वास्नी बनाऊ र वेश्याकर्मका छोराछोरीहरूलाई आफ्नो तुल्याऊ!”’ भन्ने अनुवाद होशे १:२ पदको सामान्य अनुवाद हो। अनि यस पदले स्पष्टसँग के भन्छ भने, परमेश्वरले यी

भविष्यवक्तालाई वेश्या भइसकेकी एउटी स्त्रीलाई विवाह गर्ने आज्ञा गर्नुभयो।²⁾

तर पवित्र बाइबलका धेरै पाठकहरूले यहाँ एउटा नैतिक समस्या देखिरहेका छन्। के पवित्र परमेश्वरले साँच्चिकै आफ्ना भविष्य-वक्ताहरूमध्ये कसैलाई ‘वेश्या भएकी स्त्री’लाई विवाह गर्ने आदेश दिनुहुन्छ र? अनि के कुनै विवेकशील भविष्यवक्ताले यस कुरामा उहाँको आज्ञापालन गर्नेथिए? यस समस्या समाधान गर्न कम्तिमा तीनवटा उपायहरू प्रस्ताव गरिएका छन्:

१) पहिलो उपाय: यो त पापी इस्त्राएली जातिप्रति परमेश्वरको प्रेम चित्रण गर्ने एउटा दृष्टान्त मात्र हो; यसकारण हामीले यो पद अक्षरशः लिनुहुँदैन रे।

तर यस पदको शैली दृष्टान्तात्मक होइन, तर यशैया ७:३ र यर्मिया १३:१ पदहरूजस्तै वर्णनात्मक छ, जुन पदहरूमा परमेश्वरले यता भविष्यवक्ता यशैयालाई र उता भविष्यवक्ता यर्मियालाई प्रत्यक्ष आदेशहरू दिनुभयो; अनि कसैले पनि यशैया ७:३ र यर्मिया १३:१ पदहरू दृष्टान्तात्मक लिँदैन। तर यस

धारणाको विषयमा सत्य कुरा के हो भने, हो, यस कथाले पापी इस्त्राएली जातिप्रति परमेश्वरको अपार प्रेम सुन्दर ढङ्गले चित्रण गर्छ; तर 'यो त एउटा कथा मात्र हो' भनेर यस धारणाले ठूलो गल्ती गरेको छ।

२) दोस्रो उपाय: यसको विषयमा दोस्रो धारणा पनि छ, जसले यसो भन्छ: हो, परमेश्वरले होशेलाई यो आज्ञा दिनुभयो, र होशेले उहाँको यो आज्ञा पालन गरे। अनि यो निश्चित छ, कि यो पद पूर्वाग्रह नगरी पढ्दाखेरि यसको सामान्य अर्थ यो हो; (तर endnote 2 हेर्नुहोस्)। यसो हो भने, यस आज्ञामा परमेश्वरको लक्ष्य होमेरको छुटकारा थियो। यसकारण होशेले गर्नुपरेको यो तीतो-पिरो, दुःखदायी अनुभव यसको निम्ति मुनासिब उपाय ठहरियो।

यस धारणाको विरुद्धमा एउटा कुरा खडा छ: गोमेर विवाह हुनुभन्दा अघि एउटी वेश्या थिइन् भने, यिनी इस्त्राएली जातिको निम्ति एउटा कमजोर प्रतीक हुनेथिइन्।

३) तेस्रो उपाय: यो समस्या समाधान गर्ने तेस्रो उपाय पनि छ। तेस्रो धारणाले के भन्छ भने, होशेले एउटी शुद्ध कन्यासँग विवाह गरे, जो पछि व्यभिचारिणी भइन्। यस धारणा-अनुसार भविष्यवक्ता होशे र तिनकी पत्नीचाहिँ परमप्रभु र इस्त्राएली जाति, उहाँकी अविश्वासी पत्नीको निम्ति खूब मिल्ने प्रतीक हुन्। यो धारणा विवाहका उच्च, पवित्र स्तरहरूसँग मिल्छ, जुन आदर्श स्तरहरू भविष्यवक्ताका मात्र नभएर पवित्र बाइबलका उच्च स्तरहरू हुन्। गोमेर शुरुदेखि नै एउटा व्यभिचारिणी भएकी भएदेखि होशेले आफ्नो बर्बाद भएको, विफल विवाहको सम्बन्धको खातिर यति धेरै पीडा भोग्नुचाहिँ अहँ, यो सम्भव देखिँदैनथियो र यो धारणा अपनाएका मानिसहरूको निम्ति यो कल्पनादेखि बाहिरको कुरा हो।

यस तेस्रो धारणाको विरुद्धमा एउटा बलियो तर्क के हो भने, होशे १:२ पदमा 'गोमेरलाई

आफ्नी पत्नीको रूपमा लेऊ' भन्ने परमेश्वरको आज्ञामा यिनलाई 'वेश्या स्त्री' भनिएको छ।

हुन सक्छ, व्यभिचारी स्त्रीलाई विवाह गर्नु, अहँ, यो हुँदै-हुँदैन भन्ने हामीमा जुन घृणा छ, त्यो घृणाचाहिँ परमेश्वरको ठूलो अनुग्रह चित्रण गर्ने अर्को एउटा उदाहरण होला; किनभने उहाँले इस्त्राएली जातिका पापहरू सहनुभयो (र मण्डलीका पापहरू पनि सहँदै हुनुहुन्छ)। अनि उहाँ जुनै पनि भविष्यवक्ता र जुनै पनि प्रचारकभन्दा धेरै पवित्र हुनुहुन्छ।

यस सिलसिलामा हाम्रो दृष्टिकोण जेजस्तो भए पनि, एउटा कुरा सुस्पष्ट छ: यस भविष्यवाणीको पुस्तकमा पेश गरिएको कथाले एउटा कुरा स्पष्टसँग र सजीव ढङ्गले चित्रण गर्न सकेको छ, जुन कुरा केवल शब्दहरूले गर्न सक्नेथिएनन्: पापी, पथभ्रष्ट इस्त्राएली जातिप्रति परमेश्वरको अचम्मको अनुग्रह कतिको छ, सो हेर्नुहोस्! अनि यसको प्रयोग बढाएर यसको अर्थ सबै पापी मानिसहरूमाथि लागू गर्नु हो भने, आफ्ना दुष्ट चालहरूबाट प्रेम गर्नुहुने परमेश्वरकहाँ फर्कने मानिसप्रति उहाँको अनुग्रह कति अपार छ, सो थाहा पाउनुहोस् र बुझ्नुहोस् र आफ्नो निम्ति ग्रहण गर्नुहोस्!

ख) यस पुस्तकको लेखक को हुन् ?

होशेचाहिँ बेरीका छोरा भएका रहेछन्। उनको नामको अर्थ 'मुक्ति' हो, जसरी हिब्रूमा 'यहोशू' र ग्रीकमा 'येशू' भन्ने नामहरूको अर्थ पनि 'मुक्ति' हो। होशे आफ्नो नामको योग्य थिए, किनकि उनले परमप्रभुको मुक्तिको विषयमा भविष्यवाणी गरे, जुन मुक्ति त्यस समयमा इस्त्राएलीहरूकहाँ आउनेछ, जब ख्रीष्ट येशू आफ्नो राज्य स्थापित गर्न फर्केर आउनुहुनेछ। होशे प्रायः इस्त्राएलको निम्ति भविष्यवाणी गर्ने भविष्यवक्ता थिए; तर यस पुस्तकमा यस्ता खण्डहरू पनि छन्, जुन

खण्डहरूमा यहूदाप्रति केही न केही चासो भएको पनि देखिन्छ ।

ग) यस पुस्तकको लेखे मिति के हो ?

यता योआशका छोरा यारोबाम द्वितीय इस्राएलका राजा भएको बेलामा र उता उज्जियाह, योताम, आहाज र हिजकियाह यहूदाका राजाहरू हुने बेलामा होशेले भविष्यवाणी गरे । यसो हो भने, ख्रीष्टपूर्व आठौँ शताब्दीका केही दशकहरूमा उनी सेवारत थिए । श्री आर. के. ह्यारिसनको विचारमा, होशेको सेवकाई ख्रीष्टपूर्व ७५३ सालदेखि ७२२ सालसम्म भएको हो, जुन सालमा सामरियाको पतन पनि भयो ।^{३)}

घ) यस पुस्तकको सन्दर्भ र यसको विषयवस्तु के-के हुन् ?

होशेले इस्राएल नामक उत्तरीय राज्यमाथि आइपर्ने अशशूरीहरूको आक्रमणको विषयमा र सामरियाको पतनको विषयमा भविष्यवाणी गरे ।

जब उनकी पत्नी गोमेरले पापमा लाजमर्दो जीवन यापन गर्न उनलाई छोडिदिइन्, तब परमेश्वरले आफ्नो सेवकलाई निम्न निर्देशन दिनुभयो: उनले सार्वजनिक बजारमा दाम तिरेर यिनलाई किनून् र आशिषकहाँ फर्काएर ल्याऊन् । वास्तवमा यसमा परमेश्वरको एउटै उद्देश्य थियो: यस कुराले इस्राएली जातिसँग परमेश्वरको सम्बन्ध केजस्तो थियो, सो चित्रण गर्नु थियो; (इस्राएली जातिलाई एप्रेम, याकूब र सामरिया पनि भनिएको छ) । इस्राएली जाति अविश्वासयोग्य साबित भएको थियो; किनकि यस जातिले मूर्तिपूजा गर्दैथियो, र अनैतिक दुष्टता गरेको विषयमा यो जाति दोषी थियो । यसकारण धेरै वर्षसम्म यस जातिका राजा हुनेथिएनन्, अँ, यो जाति बलिदान र मूर्तिहरूविना रहनेथियो । अनि यो यस जातिको वर्तमान अवस्था हो ।

तर भविष्यमा, जब इस्राएली जाति पश्चात्ताप गरेर परमेश्वरकहाँ फर्कनेछ, तब उहाँले यस जातिमाथि दया देखाउनुहुनेछ । अनि त्यस बेलामा एप्रेमचाहिँ सधैंको लागि आफ्नो मूर्तिपूजारूपी पछिहटाइबाट निको पारिनेछ र परमेश्वरकहाँ फर्कनेछ । यस विषयमा श्री हेनरी गेहमानले निम्न कुरा लेखेका छन्:

‘होशेले कहिल्यै अन्त नहुने परमेश्वरको अथक कृपा प्रस्तुत गरेका छन्; उहाँको कृपा मानिसको कुनै पापले वञ्चित गर्न सक्दैन, सिद्ध्याउन पनि सक्दैन । होशेको सन्देशको मुख्य विचार के हो भने, जुन प्रेमले परमेश्वरले इस्राएली जातिलाई प्रेम गर्नुहुन्छ, त्यो प्रेम यति शक्तिशाली र निभाउन नसकिने हुन्छ; यसकारण जबसम्म यसले साग इस्राएली जातिलाई आफूसित मेलमिलाप गराउन सक्दैन, तबसम्म यो दिव्य प्रेम कुनै हलतमा पनि सन्तुष्ट रहनेछैन ।’^{४)}

यसकारण बुभुहोसः यसको ताडनामा यसलाई प्रेम गर्नुहुने परमेश्वरको हात थियो, जसरी श्री जी. क्याम्बेल मोर्गनले यो कुरा निम्न शब्दले व्यक्त गरेका छन्:

‘यो भविष्यवक्ताहरूको एक-एक भविष्यवाणीको विषयमा सर्वोच्च उद्देश्य यो थियो: जुन परमेश्वरसित उनीहरूले घनिष्ठ सम्बन्ध राख्थे र जससित उनीहरू सुपरिचित थिए, ती परमेश्वरलाई मानिसहरूले निम्न प्रकारले चित्रपरेको थियो: उहाँ कोमल प्रेमको परमेश्वर हुनुहुन्थ्यो, जसको करुणा असीम थियो; उहाँले मानिसहरूलाई प्रेम गर्नुभएको हुनाले उहाँ तिनीहरूसित रिसाउनुभएको थियो; अनि उहाँले क्रोधमा पनि तिनीहरूसित प्रेमको व्यवहार गर्नुभएको थियो, र आफ्नो हृदयभित्र तिनीहरूको विषयमा लिड-राख्नुभएको आफ्नो परम उद्देश्य उहाँले न्यायद्वारा प्राप्त गर्नुहुनेथियो । यसकारण बुभुहोसः यो अनुच्छेदहरूमा परमेश्वरको हृदयको धड्कन छान्न सकिन्छ ।’^{५)}

रूपरेखा:

- खण्ड १) होशे १:१-९: इस्राएली जातिको तिरस्कारचाहिँ होशेका तीनजना छोराछोरीहरूका नामले परिभाषा गरिएको
- खण्ड २) होशे १:१०-२:१: इस्राएली जातिको पुनर्स्थापना प्रतिज्ञा गरिएको
- खण्ड ३) होशे २:२-१३: परमेश्वरले इस्राएली जातिलाई यसको अविश्वासयोग्यताको विरुद्धमा चेताउनी दिनुभएको र तँलाई न्याय गर्नेछु भन्ने धम्की दिनुभएको
- खण्ड ४) होशे २:१४-२३: इस्राएली जातिलाई भावी आशिषको विषयमा भविष्यवाणी गरिएको
- खण्ड ५) होशे ३: जसरी होशेकी पत्नीलाई दाम तिरेर छुटाइन्छ, त्यसरी नै इस्राएली जाति अन्तमा परमप्रभुकहाँ फर्कनेछ । यिनी यसको निम्ति एउटा पूर्व-नमुना भइन्
- खण्ड ६) होशे ४-१०: आफ्ना जनहरूसँग परमेश्वरको वादविवाद
- क) होशे ४:१-५: मानिसहरूले गरेका पापहरू के-के थिए ?
- ख) होशे ४:६-११: पूजाहारीहरूले गरेका पापहरू के थिए ?
- ग) होशे ४:१२-१४: मानिसहरूले मूर्तिपूजा गरेका
- घ) होशे ४:१५-१९: यहूदालाई विशेष अनुरोध गरिएको
- ङ) होशे ५:१-७: पूजाहारीहरू, जनता र राजकीय परिवारले गरेको कुव्यवहार
- च) होशे ५:८-१५: इस्राएल र यहूदामाथि आइपर्ने न्यायहरूको विषयमा गरिएको पूर्वसूचना र यसको विषयमा परमेश्वरले तिनीहरूप्रति गर्नुभएको आशा र अभिप्राय तिनीहरूको पश्चात्ताप थियो
- छ) होशे ६:१-३: इस्राएली जातिलाई पश्चात्ताप गर्ने आह्वान गरिएको
- ज) होशे ६:४-११: इस्राएल र यहूदा दुवैको अधर्मापन यस्तै थियो
- झ) होशे ७: इस्राएली जातिको दुष्टता भन्डाफोर गरिएको
- ञ) होशे ८: मूर्तिपूजा गरेको र परदेशीहरूसित गठबन्धनहरू गरेको खातिर विदेशी सेनाको आक्रमणको निम्ति तयार होऊ भन्ने चेताउनी
- ट) होशे ९-१०: भविष्यवाणी गरिएको इस्राएली जातिको भावी निर्वासनचाहिँ सीधा तिनीहरूको अधर्मको प्रतिफल थियो
- खण्ड ७) होशे ११-१३: परमेश्वर क्रोधमा पनि कृपा सम्भन्हुन्छ
- खण्ड ८) होशे १४: इस्राएली जातिले पश्चात्ताप गरेर परमेश्वरको आशिष उपभोग गर्न पाउनेछ । यसकारण यसलाई पश्चात्ताप गर्ने आग्रह गरिएको

होशेको पुस्तकको टिप्पणी

‘परमेश्वरले छन्हुनेछ वा तितरबितर पार्नुहुनेछ’ हो; परमप्रभुले इस्राएली जातिसित जे गर्न लागनुभएको थियो, त्यसको विषयमा यो नाम एउटा सङ्केत थियो। किनकि अशशूरी सेनाले यिजेएलको बेसीमा इस्राएलको धनुरूपी शक्ति भाँचिदिनेथियो।

होशे १:६-७: अनि तिनीहरूको दोस्रो नानी एउटी छोरी भएछे, जसको नाम दिव्य आदेशअनुसार ‘लो-रूहामा’ राखियो, जसको अर्थ ‘दया नपाएकी’ हो। किनभने अबदेखि उसो इस्राएलको घरानामाथि उहाँको निगाह रहनेथिएन, तर यहूदाचाहिँ अशशूरीहरूका आक्रमणहरूबाट उम्कनेथियो। तर इस्राएल-चाहिँ निर्वासनमा जाने नै थियो। ‘लो-रूहामा’ नामको अर्थमा यो पूर्वसङ्केत थियो।

होशे १:८-९: तिनीहरूको तेस्रो नानी फेरि एउटा छोरा भएछ, जसको नाम परमेश्वरको आज्ञाअनुसार ‘लो-अम्मी’ राखियो, जसको अर्थ ‘मेरा जनहरू होइन’ हो। किनभने परमेश्वरले इस्राएलको घरानालाई अबदेखि उसो आपना जनहरू गन्नुहुनेथिएन। अनि कसै-कसैको विचारमा, यो बालक भविष्यवक्ता होशेको थियो कि थिएन, यस विषयमा उनलाई पनि शङ्का भएको हुनुपर्ला।

खण्ड १

होशे १:१-९:

इस्राएली जातिको तिरस्कारचाहिँ होशेका तीनजना छोराछोरीहरूका नामले परिभाषा गरिएको

होशे १:१-५: परमप्रभुले बेरीका छोरालाई अर्थात् भविष्यवक्ता होशेलाई आज्ञा गर्नुभयो: उनले विश्वासयोग्य नभएकी स्त्रीलाई विवाह गरून्। यसकारण उनले दिब्लैमकी छोरी गोमेरलाई विवाह गरे। (यस प्रकारको विवाहको सम्बन्धमा उठेको नैतिक प्रश्नको विषयमा हामीले यस पुस्तकको भूमिकामा ‘ग्रन्थ-सूचिमा यस पुस्तकको विशिष्ट स्थान’को शीर्षकमा छलफल गरिसक्यौं; यसकारण तपाईंले त्यहाँ तर्कहरूको निष्कर्ष के हो, सो हेर्नुहोला)।

परमेश्वरको आदेशअनुसार तिनीहरूको जेठा छोराको नाम ‘यिजेएल’ भयो; यिजेएलको अर्थ

खण्ड २

होशे १:१०-२:१:

इस्त्राएली जातिको पुनर्स्थापना
प्रतिज्ञा गरिएको

होशे १:१०-११: तर इस्त्राएली जातिमाथि यो न्याय अस्थायी मात्र थियो। किनकि परमेश्वरले इस्त्राएल र यहूदालाई फेरि भेला गर्नुहुनेथियो र तिनीहरूलाई आफ्नो भनी स्वीकार गर्नुहुनेथियो। अनि यो कुरा खीष्ट येशूको दोस्रो आगमनमा पूरा हुनेछ।

अनि सुस्पष्ट छ, कि दस पदको दोस्रो भागको सन्दर्भ इस्त्राएली जाति हो। तर जब प्रेरित पावलले रोमी ९:२६ पदमा यी शब्दहरू उद्धृत गरे, तब तिनले यी शब्दहरू अन्य-जातिहरूको बोलावटको निम्ति प्रयोग गरे। यसकारण बुभ्तुहोस्: जब पवित्र आत्माले नयाँ नियममा पुरानो नियमका पदहरू उद्धृत गरेर प्रयोग गर्नुभयो, तब उहाँले स्वतन्त्रता-पूर्वक यसो गर्नुभयो। यस पदको खण्डले यो यथार्थता प्रमाणित गरेको छ।

होशे २:१: दुई अध्यायमा होशेले 'आफ्नो जातिमा बाँकी रहेका विश्वासयोग्य जनहरूसँग कुरा गर' भन्ने आज्ञा पाए। यसो गर्दा उनले यी दाजुभाइहरूलाई 'अम्मी' भनेर सम्बोधन गर्नु-पस्त्रो, जसको अर्थ 'मेरा जनहरू' हो; अनि दिदीबहिनीहरूलाई उनले 'रूहामा' भनेर सम्बोधन गर्नुपस्त्रो, जसको अर्थ 'दया पाएकी' हो।

खण्ड ३

होशे २:२-१३:

परमेश्वरले इस्त्राएली जातिलाई
यसको अविश्वासयोग्यताको
विरुद्धमा चेताउनी दिनुभएको र
तँलाई न्याय गर्नेछु भन्ने धम्की
दिनुभएको

होशे २:२-३: यी बाँकी रहेका विश्वासयोग्य जनहरूले इस्त्राएली जातिको आम-जनतालाई आग्रह गर्नुपरेको थियो: तिनीहरूले आफ्नो मूर्तिपूजा र आफ्ना वेश्या-कर्महरू तत्कालै त्यागनुपर्नेथियो, नत्र ता परमेश्वरले यस जातिलाई नाङ्गो पारि-दिनुहुनेथियो र यसमाथि खडेरी ल्याइ-दिनुहुनेथियो।

होशे २:४-५: यस पापमय जातिका सन्तानहरूको विषयमा कुरा यस्तो छ: यिनीहरूलाई पनि दया देखाइनेथिएन; किनभने यिनीहरू वेश्यावृत्तिबाट पैदा भएका सन्तानहरू थिए; किनकि यो वेश्या-जाति भूटा देवी-देवताहरूको पछि लागिपस्त्रो, र यसले आफ्नो भोजन, आफ्नो वस्त्र र आफ्ना अन्य स्वादिष्ट भोजनहरूको निम्ति यी मूर्तिहरूलाई श्रेय दियो।

होशे २:६-७: यसकारण परमेश्वरले यसको बाटोमा सबै किसिमका अवरोध र तगारो रूपी बाधाहरू राख्नुहुनेथियो र यसलाई यसका मूर्तिहरूबाट त्यस दिनसम्म हटाइ-

दिनुहुनेथियो, जब यसले उहाँकहाँ, अर्थात् आफ्ना पहिला पतिकहाँ फर्केर जाने निर्णय गर्नेथियो ।

होशे २:८: यसले आफ्ना आवश्यकताहरू र आफ्ना स्वादिष्ट भोजनहरू अनि यसको निम्ति सुन र चाँदीको प्रबन्ध गर्नुहुने परमेश्वरलाई श्रेय दिँदैथियो, तर त्यो सुन र त्यो चाँदी यसले बाल देवताका मूर्तिहरू बनाउन पो प्रयोग गरेको थियो ।

होशे २:९-१०: यसैले परमेश्वरले यस वेश्या-जातिबाट यसका खानेकुराहरू र यसका लुगाहरू हटाइदिनुहुनेथियो र यसको तन उघार्नुहुनेथियो ।

होशे २:११-१३: यसको सम्पूर्ण खुशीयाली र यसका तोकिएका धार्मिक चाडहरू रद्द गरिनेथिए; अनि यसका दाखका बोटहरू र यसका नेभाराका रूखहरू नष्ट हुनेथिए; (यसले यी कुराहरू आफ्ना मूर्तिरूपी प्रेमीहरूबाट यसलाई दिइएको ज्याला सम्भेको थियो); अनि यसले बाल देवताको पूजा गरेका सबै दिनहरूको निम्ति यसले सजाय भोम्नेथियो ।

खण्ड ४

होशे २:१४-२३:

इस्त्राएली जातिलाई भावी
आशिषको विषयमा भविष्यवाणी
गरिएको

होशे २:१४-१७: यसलाई दण्ड दिइ-
सक्नुभएपछि परमेश्वरले इस्त्राएली जातिको

पुनर्स्थापना गर्नुहुनेछ र यसलाई सान्त्वना दिनुहुनेछ । उहाँले यसलाई यसका दाखबारीहरू दिनुहुनेछ, र यसले गीत गाउनेछ, मिस्र देशबाट निस्केर आएको समयमा गाएभैं । त्यसपछि यसले उहाँलाई 'बाली' होइन, तर 'इशी' भनेर सम्बोधन गर्नेछ । ('बाली'को अर्थ 'मेरो बाल' वा 'मेरा मालिक' हो भने, 'इशी'को अर्थ 'मेरा पति' हो) । यस जातिका मानिसहरू बाल-पूजाबाट शुद्ध पारिनेछन्, यहाँसम्म कि तिनी-हरूको बीचमा बाल देवताका नामहरूको सम्भना धरि रहनेछैन ।

होशे २:१८-२०: यो जाति शान्ति र सुरक्षाको साथ बस्नेछ, किनभने परमेश्वरले मैदानका पशुहरू र अन्य जनावरहरूसँग एउटा करार बाँध्नुहुनेछ, यस उद्देश्यले कि सबै जङ्गली जनावरहरूबाट यसलाई कुनै हानि आउनेछैन । लडाइँ पनि समाप्त हुनेछ । परमप्रभुसँग इस्त्राएली जातिको विवाह हुनेछ, अँ, सदा-सर्वदाको निम्ति उहाँहरूको बीचमा यो विवाहको सम्बन्ध रहिरहनेछ । यो वैवाहिक सम्बन्ध धार्मिकता र न्यायको सर्तमा, अँ, दया र कृपाको सर्तमा स्थापित हुनेछ, अनि परमेश्वरको विश्वासयोग्यता यस विवाह-बन्धनको गाँठो हुनेछ ।

होशे २:२१-२३: त्यस दिनमा इस्त्राएली जातिको 'यिजेएल' भन्ने नामको अर्थ बदली हुनेछ, अबदेखि उसो यस नामको अर्थ 'तितरबितर पारिएको' होइन, तर 'छरिएको' हुनेछ । किनभने यहूदी मानिसहरू आफ्नै स्वदेशमा छरिनेछन् । आकाश र पृथ्वीले तिनीहरूलाई आशीर्वाद दिन र तिनीहरूलाई फलदायक बनाउन साथ दिनेछन् । श्री जर्च विलियम्सले गरेको उक्त अनुच्छेदको व्याख्या उपयोगी देखिन्छ, जब तिनले यसो लेखेका छन्:

'परमेश्वरले जुन "यिजेएल" नामक इस्त्राएली जाति कनान देशमा फेरि छर्नुभयो (२३ पद), यस जातिले "मेरो दैनिक आवश्यकता पूरा गर" भनेर अन्न,

दाखमद्य र तेललाई पुकार्नेछ; यसकारण अन्न, दाखमद्य र तेलले पृथ्वीलाई “हामीलाई फलदायक बनाइदिनुहोस्” भनेर पुकार्नेछन्; अनि पृथ्वीले फेरि आफै फलदायक हुन आवश्यक परेको पानीभरीको निम्ति आकाशलाई पुकार्नेछ; अनि आकाशले फेरि परमप्रभुलाई उहाँले त्यसलाई आवश्यक पानीका कणहरूले भरिदिऊन् भन्ने हेतुले पुकार्नेछ; तर त्यसपछि उहाँबाट विन्ती गर्ने क्रम अधि बढ्नेछैन; किनकि उहाँ नै यी सबको सबको प्रथम स्रोत र महान् प्रबन्धक हुनुहुन्छ। त्यस विन्तीको प्रतिउत्तरमा उहाँले आकाशलाई पानीका कणहरूले भरिदिनुहुनेछ, अनि आकाशले धरतीमाथि पानी बर्साउनेछ; फलस्वरूप पृथ्वीले अन्न, दाखमद्य र तेल उब्जाउनेछ र इस्राएली जातिको निम्ति प्रशस्त रसदपानी हुनेछ, अनि यसरी नै स्वर्ग र पृथ्वी प्रेमको साङ्गोलोले एक-अर्कासित बाँधिनेछन्। तब परमेश्वरले इस्राएली जातिलाई दया देखाउनुहुनेछ र यसलाई आफ्ना जनहरूको रूपमा स्वीकार गर्नुहुनेछ, अनि इस्राएली जातिले उहाँलाई आफ्ना परमेश्वरको रूपमा स्वीकार गर्नेछ।⁶⁾

खण्ड ५

होशे ३:

जसरी होशेकी पत्नीलाई दाम तिरेर छुटाइन्छ, त्यसरी नै इस्राएली जाति अन्तमा परमप्रभुकहाँ फर्कनेछ।
यिनी यसको निम्ति एउटा पूर्व-
नमुना भइन्

होशे ३:१-३: त्यसपछि परमप्रभुले होशेलाई ‘सार्वजनिक बजारमा जाऊ र तिम्री अविश्वासयोग्य पत्नीको निम्ति दाम हालेर उसलाई उसको पापबाट किनेर छुटाऊ’ भन्ने आज्ञा गर्नुभयो। उसको किन्ने दामचाहिँ एउटी

दासीको निम्ति लाग्ने पन्ध्र शेकेल चाँदी र डेढ होमेर जौ पो थियो। त्यसपछि धेरै दिनसम्म तिनीहरूको बीचमा कुनै वैवाहिक सम्बन्ध रहेन; तर पछि यो स्त्री फेरि आफ्नो वैवाहिक स्तरमा पुनर्स्थापित हुनेथिई। अनि यही कुराले इस्राएली जातिको विगत, वर्तमान र आगामी अवस्था चित्रण गर्छ। किनकि परमप्रभुप्रति अविश्वासयोग्य भई यो जाति मूर्तिरूपी अन्य प्रेमीहरूको पछि लागिरह्यो। तर परमेश्वरले यसलाई फर्काएर ल्याउनुभयो।

होशे ३:४-५: चार पदले इस्राएली जातिको वर्तमान अवस्था प्रस्तुत गर्छ: हालैमा यस जातिका राजा छैनन्, तिनीहरूका राजकीय परिवारका शासक छैनन्, तिनीहरूले लेवीय व्यवस्थाअनुसार बलिदानहरू चढाउँदैनन्, त्यो व्यवस्था बन्द भएको छ; तिनीहरूको मूर्ति छैन, तिनीहरूको एपोद छैन, (जुन एपोदचाहिँ लेवीय पूजाहारीगिरीको प्रतीक हो), र तिनीहरूको गृहदेवता छैन। तर पाँच पदले इस्राएली जातिको भविष्य बयान गर्छ: यस जातिका मानिसहरू परमप्रभुकहाँ फर्किनेछन्, र तिनीहरूले विश्वासयोग्यतासाथ उहाँलाई प्रेम गर्नेछन् र उहाँको भय मान्नेछन्।

खण्ड ६

होशे ४-१०:

आफ्ना जनहरूसँग परमेश्वरको
वादविवाद

क) होशे ४:१-६: मानिसहरूले गरेका पापहरू के-के थिए ?

होशे ४:१-३: इस्राएली जातिसँग परमेश्वरको मुद्दा चल्दैथियो; किनभने यसका

मानिसहरू अविश्वासयोग्य, निर्दय र दयारहित थिए; तिनीहरू हल्का प्रकारले कसम खाने, भूट बोल्ने, हत्या गर्ने, चोरी गर्ने, व्यभिचार गर्ने र रक्तपात गर्नेहरू हुन्थे। अनि दुई पदमा दस आज्ञाहरूमध्ये पाँचवटा आज्ञा उल्लङ्घन भएको कुरा उल्लेख गरिएको छ। अनि तिनीहरूले यी आज्ञाहरू भङ्ग गरेका हुनाले देशको हालत नाजुक थियो। अनि आउन लागेको न्यायले पशुजगत्लाई समेत नराम्रो असर पार्नेथियो।

होशे ४:४-६: कसलाई त्यसको दोष लागेको छ? त्यसमा पूजाहारी र भविष्यवक्ता दुवैजना दोषी थिए; किनभने उनीहरूले जानीबुझी परमेश्वरको ज्ञान रद्द गरेका हुनाले उनीहरूमा ज्ञानको कमी भएको थियो। अनि परमेश्वरका जनहरू ज्ञानको अभावले नष्ट भए; किनकि तिनीहरूले आफ्ना परमेश्वरको व्यवस्था बिर्सेका थिए।

ख) होशे ४:७-११: पूजाहारीहरूले गरेका पापहरू के थिए?

होशे ४:७-११: मानिसहरूले जति बढी पाप गरे, त्यति नै बढी पूजाहारीहरूले पाप-बलिहरूबाट आफ्नो भाग पाए; अनि यिनीहरूले यसकै लोभ गर्थे। यसकारण जस्ता मानिसहरू थिए, त्यस्तै पूजाहारीहरू पनि थिए: तिनीहरू दुवै भ्रष्ट थिए। यसको निम्ति तिनीहरूको दण्ड के हुने भयो? तिनीहरू वेश्यागमन, दाखमद्य र नयाँ दाखमद्यको लत र बन्धनमा पर्नेथिए, तर कहिल्यै तृप्त हुने-थिएनन्।

ग) होशे ४:१२-१४: मानिसहरूले मूर्तिपूजा गरेका

अबचाहिँ मानिसहरूको मूर्तिपूजा वर्णन गरिएको छ। तिनीहरूले ठुटाबाट अर्थात् काठका मूर्तिहरूबाट निर्देशन खोजे। तिनीहरूले पहाडका टाकुराहरूमाथि बर र

पीपलहरूको छायामा पूजा गर्थे। यसमा पुरुषहरूले एउटा खराब उदाहरण बसाले, र स्त्रीहरूले उनीहरूको अनुसरण गरे।

घ) होशे ४:१५-१९: यहूदालाई विशेष अनुरोध गरिएको

‘हे यहूदा, इस्राएलको दुष्ट उदाहरणको देखासिकी र अनुकरण नगर’ भनेर यसलाई चेताउनी दिइएको छ। इस्राएल हठी थियो; त्यसले आफ्ना मूर्तिहरूबाट छुट्टिन मान्दै मान्दैनथियो; तिनीहरूले मान र इज्जतलाई होइन, तर शर्मलाई पो प्रेम गर्थे। सोह पद आर.एस.वी.को अनुवादअनुसार यसरी पढिन्छ: ‘एउटा हठी कोरलीजस्तै इस्राएल हठी छ; तब के, के परमप्रभुले तिनीहरूलाई अब फराकिलो खर्कमा भेडाको पाठोलाई भैं चराउन सक्नुहुन्छ?’

ङ) होशे ५:१-७: पूजाहारीहरू, जनता र राजकीय परिवारले गरेको कुव्यवहार

पूजाहारीहरू, मानिसहरू र राजा बराबर मूर्तिपूजाको विषयमा दोषी थिए, र इस्राएली जाति अशुद्ध भएको थियो। एप्रैमचाहिँ एउटी वेश्या भएको थियो। इस्राएल र यहूदा दुवैलाई तिनीहरूको दोषको खातिर दण्ड दिइनेथियो; किनभने तिनीहरूले परमप्रभुसँग विश्वासघात गरे। तिनीहरूले बलिपशुरुपी भेडाहरू र गाईवस्तुहरू लिएर परमप्रभुको खोजी गर्नेथिए, तर तिनीहरूले उहाँलाई भेट्टाउनेथिएनन्।

च) होशे ५:८-१५: इस्राएल र यहूदा-माथि आइपर्ने न्यायहरूको विषयमा गरिएको पूर्वसूचना र यसको विषयमा परमेश्वरले तिनीहरूप्रति गर्नुभएको आशा र अभिप्राय तिनीहरूको पश्चात्ताप थियो

होशे ५:८-१२: यस खण्डको ऐतिहासिक पृष्ठभूमि राजाहरूको दोस्रो पुस्तकको सोह

अध्याय हो। त्यस बेलामा इस्राएल अर्थात् एप्रैम र सिरियाले यहूदालाई आक्रमण गरेका थिए। अनि अशशूरबाट सहायता लिएर यहूदाले तिनीहरूको प्रतिआक्रमण गरेको थियो र तिनीहरूको हातबाट कति इलाकाहरू कब्जा गरेको थियो। अनि यहाँ आठ पदमा बिन्यामिनका तीनवटा शहरहरूलाई अर्थात् गिबा, रामा र बेत-आवनलाई सजायको निम्ति तयार होओ भन्ने चेताउनी दिइएको छ: 'गिबामा नरसिङ्गा र रामा तुरही फुकिदेओ! बेत-आवनमा जोडले चिच्याओ!' किनकि परमेश्वर इस्राएलको घरानाको निम्ति कपडा-कीरा र यहूदाको घरानाको निम्ति सुकाउने सडावट बन्नहुनेथियो।

होशे ५:१३-१५: जब एप्रैमले आफ्नो रोग देख्यो, तब त्यसले अशशूरबाट सहायता खोज्यो; तर त्यो निको भएन; किनभने त्यसको विरुद्धमा लडाइँ गर्न यहूदाले अशशूरलाई भाडामा लिएको थियो, र परमेश्वरले अशशूरलाई प्रयोग गर्नुभएको थियो। परमेश्वरले गएर आफ्नो ठाउँमा फर्कने र त्यस दिनसम्म पखने निर्णय लिनुभयो, जुन दिनमा इस्राएल र यहूदाले आफ्ना पापहरू स्वीकार गर्नेथिए र उहाँको उपस्थितिको खोजी गर्नेथिए।

छ) होशे ६:१-३: इस्राएली जातिलाई पश्चात्ताप गर्ने आह्वान गरिएको

होशे ५:१५ पदमा परमेश्वरले पश्चात्ताप गर्ने आह्वान गर्नुभयो, अनि ६:१-३ पदहरूमा इस्राएली जातिले यस आह्वानप्रति आफ्नो प्रतिक्रिया जनायो। यसो हेर्दा शुरुमा यसको पश्चात्ताप साँचो र इमानदार भएको देखिन्छ, तर नजिकबाट नियाल्दा के बुझिन्छ भने, तिनीहरूले यहाँ कुनै खास पाप मानिलिएनन्। पाप स्वीकार नगरेको पश्चात्ताप खोक्रो र कृत्रिम हुन्छ। यो कसरी जानिन्छ? यस

अध्यायको बाँकी भागमा परमेश्वरले यस जातिसित निरन्तर प्रतिवाद गर्नुभएको छ; यस कुराबाट यो स्पष्ट हुन्छ। तिनीहरूको साँचो पश्चात्तापको निम्ति हामी यस पुस्तकको अन्तिम अध्यायसम्म पखनुपर्छ। किनकि त्यहाँ मात्र यस जातिले आफ्नो मूर्तिपूजा स्वीकार गरेर छोड्नेछ र परमेश्वरको अनुग्रहको निम्ति आफ्नो आवश्यकता स्वीकार गर्नेछ।

हुन सक्छ, दुई पदमा कतै ख्रीष्ट येशूको पुनरुत्थानको विषयमा एउटा सङ्केत पाइन्छ कि; किनकि उहाँको पुनरुत्थान पनि उहाँ मर्नुभएको दुई दिनपछि, तेस्रो दिनमा भएको हो। यसो हो भने, इस्राएली जातिको राष्ट्रको रूपमा हुने पुनर्स्थापना ख्रीष्ट येशूको पुनरुत्थानमाथि स्थापित भएको हो, र उहाँको पुनरुत्थानमा यो पुनर्स्थापना पूर्वचित्रण गरिएको हो। अथवा हुन सक्छ, तेस्रो दिन भन्नाले सङ्कष्टकालको अन्तिम तीन दिन बुझ्न सकिन्छ; इस्राएली जातिले त्यस अवधिको पहिला दुई दिनमा पश्चात्ताप र शोक गर्नेछ। त्यसपछि तेस्रो दिनमा यस जातिको पुनर्जन्म हुनेछ, र मसीह तिनीहरूकहाँ देखा पर्नुहुनेछ।

ज) होशे ६:४-११: इस्राएल र यहूदा दुवैको अधर्मापन यस्तै थियो

होशे ६:४-६: इस्राएल र यहूदाको अविश्वास ठूलो थियो; यसैले परमेश्वरले तिनीहरूलाई आफ्ना भविष्यवक्ताहरूद्वारा हप्काएर र आरोप लगाएर दोषी ठहराउनुभयो; किनकि उहाँले तिनीहरूको बलिदानभन्दा तिनीहरूको प्रेम पाउन चाहनुहुन्थ्यो र तिनीहरूका होमबलिहरूभन्दा बढी तिनीहरूले उहाँलाई चिनेका र तिनीहरू उहाँको चित्रे ज्ञानमा बढेका इच्छा गर्नुहुन्थ्यो।

होशे ६:७-११: 'तर तिनीहरूले आदमले जस्तै वाचा तोडेका छन्;' (आर.वी.को अनुवादअनुसार)।⁷⁾ इस्राएली जातिको दुष्टता

६:७-१० पदहरूमा यस प्रकारले बयान गरिएको छ: गिलादचाहिँ अधर्माहरूको शहर थियो, जुन शहरचाहिँ रगतले पोतिएको थियो; मानिसहरू दलदलका डाँकूहरू हुन्थे, र पूजाहारीहरूले हत्या गर्न दलबन्दी गरे। अनि यहूदाचाहिँ? यहूदाको निम्ति पनि दुःखकष्ट-हरूको कटनी नियुक्त गरिएको थियो (११ पद); त्यसपछि परमेश्वरले आफ्ना जन-हरूको भाग्य फर्काउनुहुनेथियो; (कतिजनाको विचारमा, यहाँ उल्लेख गरिएको कटनीचाहिँ न्यायको कटनी होइन, तर आशिषको कटनी पो हो)।

फ) होशे ७: इस्त्राएली जातिको दुष्टता भन्दाफोर गरिएको

होशे ७:१-७: एप्रैमको भ्रष्टाचार ठूलो थियो; किनकि तिनीहरूको बीचमा छल-कपट, लुटपाट, भूट, कुकर्महरू, व्यभिचार र मतवालीपन व्यापक थियो। जनता र राजकीय शासकहरू कामुकताले तातिपर जलेका थिए।

होशे ७:८-१०: तिनीहरूले अन्य-जातिहरूसँग हेलमेल गर्थे र आफ्नो धनसम्पत्ति बर्बाद गर्थे। अनि तिनीहरूले हप्की सुन्दै सुन्दैथिए। एप्रैम एउटा नपल्टाइएको रोटी भएको रहेछ। यसर्थ त्यससँग सन्तुलनको कमी भएको थियो। एक पट्टि रोटी खहरिएको थियो र डढेको थियो, तर अर्को पट्टि काँचै र अधपाको थियो। छोटकरीमा भन्नु हो भने, एप्रैमको अवस्था पूरा बिग्रिएको थियो।

होशे ७:११-१२: एप्रैम मूर्ख ढुकुरजस्तै थियो; किनकि सहायता पाउन त्यो यता मिस्र देशकहाँ र उता अशशूरकहाँ उडेर गयो; तर परमेश्वरले त्यो ढुकुर एउटा जालमा पक्रनु-हुनेथियो र मानिसहरूलाई दण्ड दिनुहुनेथियो।

होशे ७:१३-१४: तिनीहरू परमप्रभुबाट भागेका थिए; अनि तिनीहरूले साँचो

पश्चात्तापको कुनै लक्षण देखाउँदैनथिए। तिनीहरूले परमप्रभुको सामु रोइकराइ त गरे, तर तिनीहरूले उहाँलाई आफ्नो हृदयदेखि पुकारेनन्। त्यो साँचो पश्चात्तापको नरम रोदन थिएन, तर त्यो त घाइतेको ऐया-ऐया गरेको पीडाको चीत्कार पो थियो।

होशे ७:१५-१६: बितेको समयमा परमप्रभुले तिनीहरूलाई तालिम दिनुभएको र तिनीहरूलाई बलियो पार्नुभएको थियो; यसकारण कसरी विजय प्राप्त हुने हो, सो तिनीहरूले सिकेका र जानेका थिए। तब तिनीहरूले कसरी मूर्तिहरूमाथि भरोसा गर्न सके? आहा, यसको निम्ति तिनीहरूले कत्रो हार र उपहास भोग्नेथिए!

ज) होशे ८: मूर्तिपूजा गरेको र परदेशी-हरूसित गठबन्धनहरू गरेको खातिर विदेशी सेनाको आक्रमणको निम्ति तयार होऊ भन्ने चेताउनी

होशे ८:१-३: अशशूर, त्यस आक्रमण-कारीलाई यहाँ चील वा गिद्धसँग तुलना गरिएको छ, जो इस्त्राएल देशमाथि घुमिरहेको थियो। मानिसहरूले परमप्रभुको व्यवस्था उल्लङ्घन गरेका थिए, र यही कारणले तिनी-हरूको विनाश नजिकै आइपुगेको थियो। तिनीहरूले परमप्रभुलाई चिनेको दाबी त गरे, तर वास्तवमा तिनीहरूले उहाँलाई लात हानेका र तिरस्कार गरेका थिए।

होशे ८:४-६: राज्य इस्त्राएल र यहूदामा विभाजन भएको थियो, तर यो उहाँको अनुमोदनविना भएको थियो। तिनीहरूको मूर्तिपूजामा परमेश्वरको क्रोध जलितउठेको थियो। परमेश्वरले आफूलाई निम्न प्रश्न सोध्नुभएको छ: 'कहिलेसम्म तिनीहरू निर्दोष अवस्थामा आइपुग्दैनन्?' अथवा वर्तमान शब्दहरूमा भन्नु हो भने, 'तिनीहरूले कहिले सिकनेछन्?'

होशे ८:७-१०: अन्नबालीहरू नहुने रहेछन्; अनि इस्राएली जाति अन्यजातिहरूको बीचमा छरपष्ट हुनेथियो। एप्रैमले अश्शूर र आफ्ना मित्र राष्ट्रहरूको संघबाट सहायता पाउन खोजेको हुनाले परमेश्वरले त्यसलाई दण्ड दिनुहुनेथियो। कविताको भाषामा यो भन्नु हो भने, 'तिनीहरूको शोक कम हुनेछैन' भन्नुपर्ला; कि त यसको अर्थ 'तिनीहरू थोरै हुन थाल्नेछन्' हो, जसरी पार्श्वमा एन.के.जे.वी.को अनुवाद भएको छ।

होशे ८:११-१४: इस्राएलमाथि त्यसको मूर्तिपूजाले गर्दा र यहूदामाथि यसले धेरै किल्लाबद्ध शहरहरूमाथि भरोसा गरेको हुनाले दुःखकष्ट र विनाश आइपर्नेथियो।

ट) होशे ९-१०: भविष्यवाणी गरिएको इस्राएली जातिको भावी निर्वासनचाहिँ सीधा तिनीहरूको अधर्मको प्रतिफल थियो

होशे ९:१-२: इस्राएलको जनता रमाउनुहुँदैन। किनकि तिनीहरूका मूर्तिहरूले तिनीहरूलाई तिनीहरूले आशा गरेको जति फसल दिनेथिएनन्। किनकि मूर्तिपूजा आत्मिक व्यभिचार हो। यसको विषयमा श्री फ्रान्सिस शेफरले निम्न स्पष्टीकरण दिएका छन्:

'परमेश्वरले यहाँ प्रयोग गर्नुभएका शब्दहरूमाथि तपाईंले ध्यान दिनुहोला, जुनचाहिँ यस प्रकारका छन्: 'तैले हरेक अन्नको खलामा वेश्याकर्मको ज्याला मन पराएको छस्।' मानौं एउटी स्त्रीले खेतबारीमा फसल काटिरहेकी छे, अनि फसल काट्दा-कट्दै त्यसको छाडा व्यवहार हेर्नुहोस्: फसल उठाइरहेको बेलामा त्यसले एउटा पुरुषबाट पैसा ग्रहण गरेर त्यससँग खलामा सुतेकी रहिछे। आह, परमेश्वरका जनहरू कहाँसम्म पतित भए! तर बुभुनहोस्: जीवित परमेश्वरकी पत्नी आफ्नो धर्मत्याग गरिएको अवस्थामा यति नीच भयो।' ४)

होशे ९:३-४: तिनीहरूको व्यभिचारको खातिर मानिसहरू निर्वासनमा जानुपर्नेथियो। 'तर एप्रैम मिस्रमा फर्कनेछ' भन्ने वाक्य हामीले अक्षरशः लिनुहुँदैन। किनकि अश्शूरको निर्वासनचाहिँ त्यसको निम्ति मिस्र देशको दासत्वजस्तो र जत्तिकै हुनेथियो। तिनीहरूको आराधनामा मिलावट थियो; किनकि तिनीहरूले परमप्रभुको उपासनामा मूर्तिपूजा मिसाए; यस कुराले न ता उहाँलाई प्रसन्न तुल्यायो, न ता तिनीहरूको सुख बढायो।

होशे ९:५-९: यसकारण तोकिएका चाडहरू मनाउन तिनीहरू देशमा रहनेथिएनन्; होइन, तिनीहरू निर्वासनमा जाने नै थिए। एप्रैमका वासस्थानहरू मानिसहरूको आबाद हुने होइन, तर सिस्नु र काँडाहरूको निम्ति हुनेथिए। निर्वासन, साथै भूटा अगमवक्ताहरूको विनाश नजिकै आइपुगेको थियो।

होशे ९:१०-१७: शुरुमा इस्राएली जाति नेभाराको पहिलो फलजस्तै क्या होनहार फलको रूपमा देखा परेको थियो! तर त्यसपछि यो जाति घिनलाग्दो, भयानक मूर्तिपूजामा फस्यो; अनि यही कारणले यसमाथि बाँभोपन आयो, र यो निस्सन्तान हुन ठहरियो। बाह्र पदमा 'एउटै मानिस नहुने गरी' भन्ने शब्द हामीले साह्रै अक्षरशः लिनुहुँदैन, तर सत्र पदको ग) खण्डको सन्दर्भ-अनुसार बुभुनुपर्छ। यसर्थ पुरुषहरूको जनसङ्ख्या निक्कै घट्नेथियो। एप्रैमको विषयमा परमेश्वरको न्यायको फैसला सुन्नुहोस्: 'न कसैको जन्म हुनेछ, न कोही गर्भवती हुनेछे, न कसैको गर्भ बस्नेछ।' किनकि तिनीहरूले आफ्नो महिमा घृणित वस्तुहरूसित साटे।

होशे १०:१-२: एक समय इस्राएली जाति खाइलाग्दो दाखको बोट थियो, तर अब यो रिक्तो, खोक्रो र शून्य भइसकेको थियो; किनभने यसले आफ्नो समृद्धि केवल आफ्नो मूर्तिपूजा बढाउन प्रयोग गर्‍यो। यसैले

‘तिमीहरूको हृदय बाँडिएको छ’ भनेर परमेश्वरले अहिले तिनीहरूलाई दुईचिन्ते भएको आरोप लगाउनुभयो। यसैमा खास तिनीहरूको गल्ती र दोष थियो।

होशे १०:३-४: यी मानिसहरूलाई न परमेश्वरको, न ता राजाको खाँचो परेको अरे। यसैबाट इस्राएली जाति कहाँसम्म पतित भएको, सो कुरा छरलङ्गे बुझिन्छ। शुरुको दिनमा तिनीहरूले सिनाई पर्वतमा आफूलाई मोशा र हारूनको पालोमा परमेश्वरको शासनको अधीनतामा सुम्पेका थिए। तर त्यस समयदेखि यता हामीले तिनीहरूमा एउटा लामो, निरन्तर भइरहेको पतन र धर्मत्याग देखिरहेका छौं; किनकि अन्तमा तिनीहरूले आफूमाथि राजाको शासन समेत स्वीकार गर्न सकेनन्। तिनीहरूका सरकारहरूको रूप निम्न क्रमअनुसार बदली भएको र तिनीहरूले घरिघरि एउटा सरकारको प्रणालीदेखि अर्को सरकारको प्रणाली विरोध गरेको कुराबाट तिनीहरूको आत्मिक मृत्युले कसरी प्रगति गरेको, सो हेर्नुहोस्: क) पहिले परमेश्वरको शासन थियो; त्यसपछि ख) भविष्यवक्ता र व्यवस्थापक मोशाको शासन थियो; त्यसपछि ग) सेनापति यहोशूको शासन, घ) विभिन्न न्यायकर्ताहरूको शासन र ङ) राजाको शासन थियो; अनि अन्तमा च) तिनीहरूलाई कुनै राजाको आवश्यकता परेन, कुनै सरकारको खाँचो परेन; यो अराजकता भनिन्छ। तिनीहरूले भूटो कसम खाएर सन्धिहरू बाँधे; यसकारण अब उम्रेको विषालु भारले खेतबारी ढाकेजस्तै न्यायले देश ढाक्नेथियो।

होशे १०:५-८: अब बेत-आवनको कुरा आयो: बेतएलचाहिँ बेत-आवन^९ पो भएछ। अनि अबचाहिँ त्यो बेला नजिक आएको थियो, जुन बेलामा अशशूरीहरूले बेत-आवनको सुनको बाछो कब्जा गरेर लैजानेथिए। जुन परमेश्वरले तिनीहरूलाई धेरै पल्ट बचाउनु-भयो, ती परमेश्वरलाई प्रेम गर्नुको सट्टामा

तिनीहरूले त्यस सुनको बाछोलाई पो प्रेम गर्दथिए। पाँच पदका निम्न व्यङ्ग्य शब्द-हरूबाट यो स्पष्ट बुझिन्छ: ‘बेत-आवनका बाछाहरूको खातिर त्यसका मानिसहरूले विलाप गर्नेछन्, अनि त्यसका पूजाहारीहरू त्यसको निम्ति थरथर काम्नेछन्; किनभने त्यसको महिमा त्यसबाट उठिसकेको छ।’ तब परमेश्वरले तिनीहरूलाई दण्ड दिन लाग्नुभएको कुरामा अचम्म लाग्ने के पो थियो र! सामरियाका राजा नष्ट हुनेथिए, मूर्तिका थानहरू नष्ट पारिनेथिए, अनि मानिसहरूले पहाड र डाँडाहरूलाई ‘हामीमाथि खस’ भन्नेथिए।

होशे १०:९-१०: न्यायकर्ताहरूको पुस्तकको बीस अध्यायको कुरा आयो: त्यस बेलामा गिबामा इस्राएलका सबै कुलहरू बिन्यामिन कुललाई त्यसको पापको निम्ति सजाय दिन एकसाथ खडा भए। तर त्यस बेलादेखि इस्राएलको इतिहास एउटा पापको अभिलेख भयो। अब परमेश्वरले अधर्ममा बाँधिएका यी मानिसहरूलाई ताडना दिन जाति-जातिका मानिसहरूलाई प्रयोग गर्नु-हुनेथियो।

होशे १०:११: एक समय एप्रैम एउटा तालिमप्राप्त सुसाधित कोरली थियो, जसलाई केवल दाईं गर्ने हालका कामको निम्ति प्रयोग गरिन्थ्यो। तर अब त्यसलाई निर्वासनको जुवामनि राखिनेथियो, र यहूदालाई पनि कठोर परिश्रममा जोतिनेथियो।

होशे १०:१२-१५: तिनीहरूको एकमात्र उपाय पश्चात्ताप गर्नुमा र परमप्रभुको खोजी गर्नुमा थियो। तर इस्राएली जाति बरु रथहरू र सिपाहीहरूमाथि भर पर्थ्यो; यसैले यस जातिले आफ्नो पापमय निर्भरताको निम्ति प्रतिफल भोग्नुपर्नेथियो। देश लडाइँमा डुब्नेथियो, तिनीहरूका सबै किल्लाहरू लुटिनेथिए अनि सामरिया नष्ट हुनेथियो र इस्राएलका राजा मारिनेथिए। चौथा पदमा शल्मनको कुरा छ,

यी शल्मनचाहिँ शल्मनेसेर तृतीय हुन्; तर कोही-कोही छन्, जसको विचारमा यस नामको सन्दर्भ मोआबका राजा सलमनु हो अरे ।

खण्ड ७

होशे ११-१३ :

परमेश्वर क्रोधमा पनि कृपा

सम्भनुहुन्छ

आउँदा चार अध्यायहरूमा बोल्ने दुईजना वक्ताहरूको बीचमा, परमप्रभु र होशेको बीचमा छुट्याउन उपयोगी देखिन्छ, जस्तै:

होशे ११:१-१२:१: बोल्ने व्यक्ति परमप्रभु हुनुहुन्छ भने,

होशे १२:२-६: होशे

होशे १२:७-११: परमप्रभु

होशे १२:१२-१३:१: होशे

होशे १३:२-१४: परमप्रभु

होशे १३:१५-१४:३: होशे

होशे १४:४-८: परमप्रभु बोल्ने वक्ता हुनुहुन्छ

होशे ११:१-४: परमेश्वरले इस्राएली जातिलाई प्रेम गरेर मिस्र देशबाट बोलाउनुभयो (प्रस्थान १२) । (अनि यो पद मत्ती २:१५ पदअनुसार प्रभु येशूमाथि पनि लागू गरिएको छ ।) तर के गर्ने ? उहाँले तिनीहरूलाई जति बढी बोलाउनुभयो, त्यति नै बढी तिनीहरू मूर्तिहरूको पछि गइए । उहाँले एप्रैमसँग कोमल र प्रेमिलो व्यवहार गर्नुभयो; तर परमप्रभुले तिनीहरूलाई निको पार्नुभएको कुरा तिनीहरूलाई के थाहा !

होशे ११:५-८: परमेश्वरका जनहरूले उहाँतिर आफ्नो पिठ्छू फर्काए; यसकारण

तिनीहरू मिस्र देशमा होइन, तर अश्शूरको निर्वासनमा जानेथिए । 'ओहो, म इस्राएल देशलाई कसरी, अँ, कसरी अदमा र सबोयीमजस्तै, यी मैदानका शहरहरूजस्तै उजाड़ पारिदिऊँ ?' यस विचारले परमेश्वरको हृदय कति उथलपुथल र छियाछिया पार्दथियो !

होशे ११:९-१२: यी पदहरू अझ पनि भविष्यमा पूरा हुन बाँकी छन् । परमेश्वरले आफ्ना जनहरूको निम्ति पुनर्स्थापना र आशिष पूर्वनिर्धारित गर्नुभयो । अनि उहाँले एप्रैमलाई फेरि नाश गर्नुहुनेछैन । अनि अब बाह्र पदको कुरा आयो: हिब्रू बाइबलमा होशे ११:१२ पद बाह्र अध्यायको एक पद हो । यस भिन्नता-अनुसार निम्न अर्थ निस्कन्छ: क) के.जे.वी. र एन.के.जे.वी. बाइबलहरूअनुसार इस्राएलको घरानाले परमप्रभुसित भूट र छलले पूर्ण व्यवहार गरिरहेको बेलामा यहूदाले होशेको समयमा अझै पनि परमप्रभुमाथि भरोसा गरिरहेको थियो । अथवा ख) एन.ए.एस.बी.-अनुसार यस पदको अर्थ निम्न प्रकारको छ: यहूदामा इस्राएली जाति तुल्य छाड़ा व्यवहार देखिन्थ्यो अरे ।

होशे १२:१-२: एप्रैम कुन हिसाबले हावामा चर्यो त ? किनभने त्यसले बाँचिरहन अश्शूर र मिस्र देशसँग बाँधिएका सन्धिहरूमा निर्भर गर्थ्यो । अनि यहूदासँग परमप्रभुको मुद्दा थियो; यद्यपि एप्रैमको पाप यहूदाको भन्दा ठूलो थियो, उहाँले याकूबलाई यसका चाल-हरूअनुसार दण्ड दिनुहुनेथियो ।

होशे १२:३: यहाँ, यस पदमा कुलपिता याकूब सन्दर्भको विषय भएका छन् । पवित्र बाइबलका अन्य ठाउँहरूमा उनलाई प्रतिकूल दृष्टिकोणले प्रस्तुत गरिएको तापनि यहाँ उनी एक असल उदाहरण पो भएछन् ! किनभने उनी परमेश्वरकहाँ फर्केका हुनाले उनले कतिपय विजयहरू हासिल गर्न सके ।

होशे १२:४-६: चार पदमा जुन स्वर्ग-दूतको विषयमा कुरा गरिएको छ, ती स्वर्गदूत पाँच पदमा परमप्रभु सेनाहरूका परमेश्वर अथवा परमप्रभु स्वयम् हुनुभएको छ। उनी ती परमप्रभुका दूत थिए, जो हागारकहाँ देखा परेका थिए (उत्पत्ति १६:७-११), जो अब्रहामकहाँ देखा परेका थिए (उत्पत्ति १८:१-२३; उत्पत्ति २२:११, १५ र १६) र जो याकूबकहाँ पनि देखा परेका थिए (उत्पत्ति ३१:११-१३; उत्पत्ति ४८:१६)। यस विषयमा तपाईंले प्रस्थान ३:२ र ६-१५ पदहरू र गन्ती २२:२२-३५ पदको खण्ड पनि पढ्नुहोला। उनको विषयमा इभान्जलिकल इसाईहरूले प्रायः कुन धारणा अपनाएका छन् भने, उहाँ त्रिएक परमेश्वरका तीन व्यक्तिहरूमा दोस्रो व्यक्ति हुनुहुन्छ, जसले देहधारी हुनुभन्दा अघि पुरानो नियमको समयमा परमप्रभुका दूतको रूप लिनुभएको थियो।

तिनले 'हे एप्रैम, याकूबको देखासिकी गर!' भन्ने अर्ती पाए; तिनले याकूबले गरेभैं आफ्नो शक्तिमाथि होइन, तर परमेश्वरको शक्तिमाथि भर पर्नुपरेको थियो (उत्पत्ति ३२:२८)।

होशे १२:७-८: तर एप्रैमचाहिँ एउटा धूर्त कनानी^{१०} अर्थात् एउटा धूर्त व्यापारी थिए; तिनी एउटा ठग थिए; तिनी आत्मनिर्भर गर्ने, डीङ हाँके मानिस थिए, जसले आफ्नो विषयमा 'मलाई फेला पार्न सकिँदैन' भन्थान्थे।

होशे १२:९: तर परमप्रभुले त्यसलाई के सम्भना दिलाइदिनुभयो भने, त्यससँग भएको सबै धनसम्पत्तिको निम्ति त्यसले सारा श्रेय उहाँलाई दिनुपर्छ, जसले त्यसलाई मिस्र देशबाट निकालेर ल्याउनुभएको थियो। त्यसले केवल आज्ञापालन गर्नु थियो, अनि परमेश्वरले त्यसलाई अभै पनि वासस्थान-हरूमा बसाल्नुहुनेथियो, भुपडीहरूको चाडका दिनहरूमा जस्तै।

होशे १२:१०-१२: परमप्रभुले घरिघरि भविष्यवक्ताहरूद्वारा बोल्नुभएको थियो, तर त्यो व्यर्थ भयो। अनि गिलाद र गिल्गाल-चाहिँ? गिलाद र गिल्गाल उत्तरीय राज्यका दुईवटा इलाकाहरू थिए, जुन इलाकाहरूचाहिँ यर्दन नदीले विभाजन गर्‍यो। तिनीहरूको मूर्तिपूजाको खातिर यी इलाकाहरू नामेट हुनेथिए। त्यसलाई याद रहोस्: इस्राएली जातिका पूर्वज याकूब अराममा बसोबास गर्ने परदेशी पो थिए र मेसोपोटामियामा भेडाहरू चराउने विनम्र गोठाला पो थिए।

होशे १२:१३: तर कृपावान् परमेश्वरले आफ्नो भविष्यवक्ता मोशाद्वारा याकूबका सन्तानहरूलाई मिस्र देशको दासत्वबाट निकालेर ल्याउनुभएको हो।

होशे १२:१४: तर एप्रैमले यो कुरा कहाँ याद गर्थ्यो र! तर यो कुरा बेवास्ता गरेर त्यसले आफ्नै मूर्तिपूजाद्वारा परमप्रभुको रिस उठायो र रक्तपातको दोष आफैमाथि ल्यायो। यसकारण परमप्रभुले त्यसको शर्म र त्यसको निन्दा त्यसमाथि फर्काइदिनुहुनेथियो।

होशे १३:१: मूर्तिपूजामा संलग्न हुनुभन्दा अघिको कुरा हो: एप्रैमले बोल्दा इस्राएलमा आफूलाई उचाल्यो, तर जब त्यो बाल देवताको पूजातिर ढल्कियो, तब त्यो मर्‍यो।

होशे १३:२-३: तर अब ती मानिसहरू मूर्तिपूजामा गहिरो र भन् गहिरो गरी डुबे; तिनीहरूले मानिसहरूलाई 'बलि चढाउनेले यी बाछाहरूलाई चुम्बन गर्नुपर्छ' भनेर भने। यसकारण तिनीहरू बिहानको बादल र एकाबिहानै उडिजाने शीतजस्तै क्षणिक भए। तिनीहरू भुसजस्तै उडाएर लगिनेथिए र चिम्नीबाट निस्केको धूँवाजस्तै उडिजानेथिए।

होशे १३:४-८: हो, परमप्रभुले तिनी-हरूलाई मिस्र देशबाट बचाउनुभएको हो; अनि उहाँले नै तिनीहरूलाई उजाडस्थानमा पालन-पोषण गर्नुभएको हो; तर तिनीहरूले उहाँलाई

बिर्से, र तिनीहरू मूर्तिहरूतिर फर्के। तर अब परमप्रभु तिनीहरूमाथि एउटा हिंस्रक पशुजस्तै भ्रम्टेर आइलागनुहुनेथियो।

होशे १३:९-१३: जब परमप्रभु तिनी-हरूसित यस प्रकारको व्यवहार देखाउनु-हुनेथियो, तब कसले तिनीहरूलाई बचाउने-थियो? होइन, एप्रैमको पाप पोको पारिएको र न्यायको दिनको निम्ति साँचिराखिएको थियो। त्यसलाई प्रसूति-वेदना लाग्न त लाग्नेथियो, तर त्यो नानीहरू जन्मिने ठाउँमा, अँ, कोखको मुखमा आइपुग्नेथिएन; यस भनाइको मतलब यो हो कि परमेश्वरका न्यायहरू एप्रैममाथि व्यथाजस्तै आइपररे पनि त्यसले पश्चात्ताप गर्दैनथियो।

होशे १३:१४: आर.एस.वी.-बाइबलले यस पदको पहिलो खण्ड प्रश्नहरूको रूपमा निम्न प्रकारले अनुवाद गरेको छ: 'के म तिनी-हरूलाई अधोलोकको शक्तिबाट छुटाऊँ? के म तिनीहरूलाई मृत्युबाट छुटकारा दिऊँ?' अनि यी दुवै प्रश्नहरूको जवाफ नकारात्मक थियो: 'अहँ, म तिनीहरूलाई छुटाउँदैनँ छुटाउँदैनँ।' बरु उहाँले मृत्युलाई 'हे मृत्यु, तेरा विपत्तिहरू छिट्टै निकाल्' भन्ने आज्ञा गर्नुहुनेथियो र अधोलोकलाई 'हे अधोलोक, तेरो विनाशसित छिट्टै आइज' भन्ने हुकुम दिनुहुनेथियो; किनभने उहाँका आँखाहरूबाट दयामाया लुक्दैथियो।

तर १ कोरिन्थी १५:५५ पदमा यो पद फरक अर्थमा उद्धृत गरिएको छ।

होशे १३:१५-१६: त्यसपछि पूर्वीय हावाले अर्थात् क्रूर अशशूरीहरूले इस्राएल र सामरिया दुवैलाई भयानक विनाशले कसरी नाश गर्नेथिए, यसको बारेमा भविष्यवाणी यहाँ पेश गरिएको छ।

खण्ड ८

होशे १४:

इस्त्राएली जातिले पश्चात्ताप गरेर परमेश्वरको आशिष उपभोग गर्न पाउनेछ। यसकारण यसलाई पश्चात्ताप गर्ने आग्रह गरिएको

होशे १४:१-३: 'हे इस्त्राएल, परमप्रभु आफ्ना परमेश्वरकहाँ फर्की' भनेर इस्त्राएललाई पश्चात्ताप गर्ने आह्वान गरिएको छ, र पश्चात्ताप गर्दा त्यसले कुनचाहिँ शब्दहरू प्रयोग गर्नुपर्छ, सो पनि बताइएको छ; अनि एक भावी दिनमा तिनीहरूले यी शब्दहरू लिएर आफ्ना पापहरू मानिलिनेछन्। तिनीहरूले स्वीकार गरेका पापहरू यस प्रकारका थिए: अशशूरमाथि गरेको आइ, मिस्र देशका घोडा-हरूमाथि गरेको भरोसा र मूर्तिहरू पूजा गरेको। तर तिनीहरूले अब स्वीकार गर्नेछन्: 'हे परमप्रभु परमेश्वर, तपाईं हाम्रो एकमात्र आशा हुनुहुन्छ।'।

होशे १४:४-७: अब यस खण्डमा एउटा उत्कृष्ट कविताको रचना पढ्नुहोस्! किनकि यी पदहरूमा परमप्रभुले 'म तिमीलाई निको पार्नेछु, तिमीलाई प्रेम गर्नेछु, तिमीलाई शीत-जस्तै ताजापन दिनेछु, तिमीलाई लिली फूलजस्तै चौपट्टै सुन्दर, आकर्षक र बास्नादार तुल्याउनेछु, तिम्रो वृद्धि गरेर तिमीलाई जराहरू हात्रे र हाँगाहरू हाल्ने रूख र दाखको बोटजस्तै तुल्याउनेछु र तिमीलाई पुनर्जागृत गर्नेछु' भन्ने प्रतिज्ञा गर्नुहुन्छ।

होशे १४:८: याद रहोस्: यस पदमा अर्भै पनि परमप्रभु बोल्दै हुनुहुन्छ।¹¹⁾ उहाँको

तीव्र चाहना छः उहाँका जनहरूले आफ्ना मूर्तिहरूसितको सम्बन्ध सधैंको निम्ति तोडि-दिऊन् र एउटा बितिसकेको कुरा ठानून् । किनकि उहाँ नै तिनीहरूका रक्षक र प्रबन्धक हुनुहुन्छ । तिनीहरूले यो सम्भून् ।

होशे १४:९: परमप्रभुका मार्गहरूप्रति जो मानिस आज्ञाकारी हुन्छ, त्यो मानिस बुद्धिमान् र विवेकशील हुन्छ; भविष्यवक्ता होशेले यति भन्दै र यस कुरामाथि जोड दिँदै आफ्नो भविष्यवाणी समाप्त गरे ।

ENDNOTES:

- 1) **Introduction:** Jonah is the only prophecy in narrative form.
- 2) **Introduction:** G. Campbell Morgan, following Ewald and the margin of the ERV and ASV, translates, 'When Jehovah spoke at the first with (not "by") Hosea.' He maintains that the prophet was looking back to his early communion with God. Hosea was saying, in effect: When away back there my ministry began, when, before the tragedy came into my life, Jehovah spoke with me, it was He who commanded me to marry Gomer. The statement distinctly calls her a woman of whoredom, but it does not tell us that she was that at the time. It certainly does mean that God knew the possibilities in the heart of Gomer, and that presently they would be manifested in her conduct, and knowing, He commanded Hosea to marry her, knowing also what his experience would do for him in his prophetic work. When Hosea married Gomer, she was not openly a sinning woman, and the children antedated her infidelity' (G. Campbell Morgan, Hosea: The Heart and Holiness of God, p. 9).
- 3) **Introduction:** R. K. Harrison, Introduction to the Old Testament, p. 860.
- 4) **Introduction:** Henry Snyder Gehman, Editor, The New Westminster Dictionary of the Bible, p. 410.
- 5) **Introduction:** G. Campbell Morgan, The Minor Prophets, p. 6.
- 6) **2:21-23:** George Williams, The Student's Commentary on the Holy Scriptures, p. 633.
- 7) **6:7-11:** In Hebrew the same letters spell man and Adam.
- 8) **9:1-2:** Francis A. Schaeffer, The Church at the End of the 20th Century, p. 124.
- 9) **10:5-8:** Bethel means 'house of God'; the name Beth Aven is a parody of this name, meaning 'house of wickedness'.
- 10) **12:7-8:** The Canaanites were such avid "traffickers" (ERV, ASV) that their name became synonymous with bargaining.
- 11) **14:8:** The punctuation is not part of the original, but most translations agree on this.

BIBLIOGRAPHY

- Feinberg, Charles Lee. *The Minor Prophets*. Chicago: Moody Press, 1976.
- Keil, C. F. "Hosea." In *Commentary on the Old Testament*. Vol. 25. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1971.
- Kelly, William. *Lectures Introductory to the Study of the Minor Prophets*. London: C. A. Hammond Trust Bible Depot, n.d.
- Kidner, Derek. *Love to the Loveless: The Message of Hosea*. The Bible Speaks Today. Downers Grove, IL: InterVarsity Press, 1981.
- Logsdon, S. Franklin. *Hosea: People Who Forgot God*. Chicago: Moody Press, 1959.
- Morgan, G. Campbell. *The Heart and Holiness of God*. Old Tappan, NJ: Fleming H. Revell, 1967.
- _____. *The Minor Prophets*. Old Tappan, NJ: Fleming H. Revell Company, 1960.
- Pfeiffer, Charles F. "Hosea." In *The Wycliffe Bible Commentary*. Chicago: Moody Press, 1962.
- Stevenson, Herbert F. *Three Prophetic Voices. Studies in Joel, Amos and Hosea*. Old Tappan, NJ: Fleming H. Revell Company, 1971.
- Tatford, Frederick A. *The Minor Prophets*. Vol. 1. Reprint (3 volumes) Minneapolis: Klock & Klock Christian Publishers, 1982.